

## TÁRCA

Bátyi Zoltán

### Búzanóta, harmonikaszóra

*Hol szőke sellő, lenge szellő játszik a Tiszán, / Ott él egy nép, legendák népe, ott az én hazám* – harsant a tangóharmonikás hangja, ujjai vidám táncra indultak a billentyűkön. A zene úgy betöltötte a kocsmá mindkét termét, hogy még az a vastag dohányfüst is kiszorult a bezárt ablakok résein, amiről azt hittük, rég rákövesedett az asztalokra, rátapadt bőrünk minden négyzetcentijére, és szürkére festette a piroskockás abroszokat.

– Már kilenc óra, de kit érdekel? – rikkantott egy érces hangú vendég modorosán. – Sört ide még, vagy négyet, és el ne felejtse, Lajoskám, a fél keverteket hozzá!

És Lajoskám nem felejtett el semmit. Sem a négy sört, sem a keverteket. De azokat a rakodókat sem, akik még reggel kilenc órakor – Most már lehet inni? – dugták be a fejüket a piactér sarkán álló kisvendéglő ajtaján. És nem felejtette a kezük remegését sem. Csak a gyorsan lenyelt vegyes pálinka tudta kigyógyítani őket ebből a furcsa, rángatózós betegségből. De látta Lajoskám a délelőtt beasonó újságírókat is, akik riportról szerkesztőségbe tartva nevetve mesélték, hogyan táncolt az osztályharcban megfáradt kommunista veterán riportalány felesége, közben mutogattak: lehetett volna belőle akár balerina is, de aztán úgy hozta a sors, hogy a ruhagyárban takarította végig az összes munkacsarnokot, és az egész életét.

Nevetve mesélték, de milyen nevetés volt az? Keserű nyál csordult utána a sörhabot fújdogáló újságíró szájából. Keserűbb még annál az Unicumnál is, amit a kisterem sarkában üldögélő MSZMP-s pártmunkás nyelt, színházás cimborájával tanácskozva arról, hogyan lehetne megváltani a világot a szegedi Búza

kocsmából. Most, igen, most, amikor 1985-öt mutat a mosdó ajtaján a kőkeményre szikkadt hányást takaró falinaptár, bizonyos Gorbacsov nevű ember lett a szovjet kommunisták vezére, és talán új szelek fújnak. Bár az is lehet, csak szellentés szagát sodorja majd el egészen Szegedig Moszkvából a szél...

És emlékezett Lajoskám az ebédelés idejére is. Rántott májat, pacalt, velőpörköltet rendelt diák, taxis, szabadságolt katona, ő meg csak hordta, csak hordta, csak hordta az egymásra pakolt tányérokat.

– Jaj, a saft azért ki ne csorduljon! Minden cseppje kincs – kiabált a közeli építők székházából érkezett mérnök. Közel hozzá egy egyetemi tanársegéd valami Kant nevű filozófusról mesélt a szomszéd asztalnál ülőknek, és csak akkor esett le italtól bódultan a székről, amikor sikerült kitunkolnia a marhapörkölt után maradt összes zsíros-paprikás levet a tányérajából.

Kant, Hegel, micsoda szépfűk lehetnek, ábrándozott közben a lány, a konyha melletti vécéről visszatérve. Tizennyolc évesnek hazudta magát, de még a tizenhatot sem töltötte be, amikor két hete a kocma melletti kapualjban egy billegős kukára döntötte a nagy tenyerű henteslegény, aki a hátára, a melltartója csatjára csorgatta a nyálát, amikor elérkezett az ő mennyországába.

*Az ősi Kárpát őrzi álmát, hű Csaba vezér, / Ki csillagoknak égi útján vissza-visszatér* – folyt tovább a dal a tangóharmonikásból, de Lajoskám még a doktor urat figyelte. Kacsázó járással tört utat magának a délutáni első háromcentes pálinkájáért és a pohár söréért az egyre sűrűbben kavargó tömegben, megcélozta a pultot, kitaposta az ösvényt, ahova még háromszor, talán még négyszer is visszatért, mert túl hosszú volt az ügyelet, és túl rövid az élet.

Közben a kisteremből kikoptak már a politizálók. Helyükbe költő érkezett, aki olyan szép, szomorú verseket tud írni, hogy még a szürkületkor fényre lobbanó, csúzlival tört burájú sarki lámpa szeméből is könny csorog. Jaj, mordult Lajoskám, mert tudta, a szép versek után csúnya lerészegedés következik, végül jön a *márpedig én nem fizetek, mert én költő vagyok, minden sorom az örökkévalósággal ölelkezik. És ha úgy akarom, hát igenis*

*berúgok, és ha úgy akarom, nem fizetek, majd csak holnap, majd csak tavasszal, majd, ha megkapom a József Attila-díjat.*

– Vagy ha megütjük a főnyereményt, igaz, költőkém! – táncolt a nevetés a megtelt hamutartókból áradó búzzel. Négyen hajoltak egy lottószelvény fölé, ami csak kis papírdarabnak látszott azon a csütörtökön, de péntek délelőtt, a számhúzás után már új lakás lesz, meg hétvégi ház, akár még nyaraló is a Sárgának becézett üdülőtelepen, éppen ott, ahol nekiront a Maros a Tiszának, és bográcsos halászlé illatában fürdenek a nyárfák. Én inkább mégis a Balatonnál vennék házat, lobbant a próbálkozás, de akkor Lajoska lába már remegett a fáradságtól, a falnak dőlt hát, úgy hallgatta, hogy: *Szép vagy, gyönyörű vagy, Magyarországon, / Gyönyörűbb, mint a nagyvilág. / Ha zeng a zeneszó, látom ragyogó, szép orcád.*

A tangóharmonikás már majdnem eljutott a táltos paripáig, amikor bent rekedt a szó, elhallgatott a zene, mert fojtott hangon beszélni kezdett egy ballonkabátos férfi a muzsikushoz. Szeme szikrákat szórt, szája szegletében dühös vigyor szorult egy ránc mögé. A közelben ülők csak annyit hallottak:

– Ezért maga nagyon megütheti a bokáját. Nyilvános intézményben semmi helye a nacionalizmusnak, hát még az irredentizmusnak! Ha nem tudná – sziszegte, és mutatóujját úgy nyomta rá a tangóharmonikára, mint aki így jelzi: a bűnelkövetés eszközét, a betiltott nótát nyekergő masinát márpedig a nép nevében lefoglalja.

De a tangóharmonikás ekkorra megtalálta a táltos paripákat, amivel tovaszállhat.

– Elmégy te, édös fiam, a bűdös francba! Nem intézmény ez, hanem kocsmá – morogta mit sem törődve az orráig nyújtott rendőrigazolvánnyal, és énekelte tovább, miszerint: *Hazahív fű, fa, lomb, s virág. / Úgy sír a hegedű, vár egy gyönyörű szép országon...*

– Ha nem hagyja abba, én őrizetbe vetetem, és nem marad el a büntetés! – kiabálta a ballonkabátos, aki talán hadnagy volt, talán főhadnagy, de hogy a Búza kocsmá környékén még nem járt, azt akkorra mindenki biztosra vette.

– Elvitetsz? Innen? Hova, te szerencsétlen? – tárta szét a kezét a tangóharmonikás. – Megbüntetsz? Engem? Ennél jobban? – tolt a le egy ujjal a napszemüvegét, és két megvakult szemével bámult a rendőrrre, akit nem látott. Mint ahogy nem látta Lajoskát meg a holnap talán fizető költőt sem, a riadtan egymás arcát fürkésző diákokat sem, és ahogy talán soha nem látott paripákat sem. Viszont érezte: vak emberként meg is süketülhet, ha nem töri szét a kocsmára zuhanó csöndet. Ezért hát énekelt tovább gyönyörű szép országról, *ahol dalos ajkú mind a lány, / mert dal terem a fán. / És délibábos tündérekastély leng a vén Tiszán.*

– *Szép vagy, gyönyörű vagy, Magyarország, / Gyönyörűbb, mint a nagyvilág. / Ha zeng a zeneszó, látom ragyogó, szép orcád. / Táltos paripánkon odaszállunk. / Hazahív fű, fa, lomb...* – zendített rá Lajoskám is, és vele az egész kocsmá. A kórus orrba vágta a rendőrt, aki hadnagy volt, talán főhadnagy, de akár még százados is lehetett, mindenesetre fékezetlen erővel rántotta be maga mögött az ajtót. Még akkor is remegett a kerete, amikor a doktor úr jó estét kívánva, magasra emelt kézzel tört ismét utat a pulthoz – csak egyetlen háromcentes pálinkért és csak egyetlen egy pohár sörért.